

**Poradnik dla inwestorów
realizujących inwestycje mieszkaniowe
finansowane z udziałem środków KPO.
Potwierdzenie zgodności z regułą DNSH.**

Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Warszawa, styczeń 2023

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Źródło DNSH – rozporządzenie ws. taksonomii	3
3. Podstawa prawna dla DNSH	4
4. System Level(s)	5
5. Typy robót budowlanych.....	6
6. Omówienie wykazania zgodności z wymaganiami dla poszczególnych celów środowiskowych....	8
6.1. Wkład w łagodzenie zmian klimatu.....	9
6.1.1. Budowa nowych budynków	9
6.1.2. Renowacja istniejących budynków.....	11
6.1.3. Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną .	11
6.1.4. Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej.....	12
6.2. Adaptacja do zmian klimatu	13
6.3. Ochrona zasobów wodnych	15
6.4. Wkład w gospodarkę o obiegu zamkniętym	16
6.5. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom	18
6.6. Ochrona bioróżnorodności.....	21
7. Ujęcie w podziale na etapy procesu inwestycyjnego	23
8. Wykaz najważniejszych przepisów	24

1. Wstęp

Ocena inwestycji pod kątem ich wpływu na środowisko oraz ich zdolność do przystosowania się do nowych warunków wynikających ze zmiany klimatu stały się jednym z wiodących elementów strategii rozwojowych Unii Europejskiej. W celu uniknięcia finansowania przedsięwzięć, które mogą szkodzić środowisku, Komisja Europejska wprowadziła regułę DNSH („do no significant harm”, „nie czyni poważnych szkód”). Zasada ta wywodzi się z art. 17 do rozporządzenia (UE) 2020/852 ws. taksonomii (ram ułatwiających zrównoważone inwestycje) oraz została zaimplementowana do przedsięwzięć finansowanych ze środków unijnych, w tym z instrumentu NextGenerationEU – tj. inwestycji wskazanych w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Beneficjenci wsparcia jakie jest planowane, między innymi, w ramach działań *B1.1.2 Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych* oraz *B3.5.1 Inwestycje w energooszczędne budownictwo mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach* będą zobowiązani w razie kontroli do przedstawienia dokumentów potwierdzających zgodność z wymaganiami tej zasady. Dlatego w niniejszym poradniku przedstawiono zestawienie dokumentów i opracowań, które ostateczny odbiorca wsparcia (podmiot realizujący przedsięwzięcia w ramach wskazanych inwestycji KPO) będzie musiał posiadać aby pozytywnie przejść ewentualną kontrolę zgodności wykonania inwestycji z wymaganiami dotyczącymi przedsięwzięć finansowanych z KPO.

2. Źródło DNSH – rozporządzenie ws. taksonomii

Wspomniane we wstępie rozporządzenie ws. taksonomii¹ jest regulacją skierowaną do państw członkowskich Unii Europejskiej, uczestników rynku finansowego oferujących produkty finansowe oraz spółek finansowych i niefinansowych objętych obowiązkiem raportowania niefinansowego na podstawie dyrektywy w sprawie sprawozdawczości niefinansowej (NFRD). Rozporządzenie to ma przyczynić się do realizacji założeń Europejskiego Zielonego Ładu i przekierować kapitał inwestycyjny na zrównoważone środowiskowo inwestycje – przedsiębiorstwa są zobowiązane do ujawniania w ramach sprawozdań niefinansowych, czy ich działalność gospodarcza kwalifikuje się do taksonomii, zaś instytucje finansowe mają wykazywać, ile z inwestycji, które wspierają ze swoich środków jest zgodnych z taksonomią.

Artykuł 3 rozporządzenia ws. taksonomii 2020/852 wskazuje, że daną działalność można zakwalifikować jako zrównoważoną środowiskowo, w przypadku, gdy spełnia cztery kryteria:

- a) wnosi istotny wkład w realizację co najmniej jednego z celów środowiskowych określonych w art. 9 rozporządzenia ws. taksonomii;
- b) nie wyrządza poważnych szkód dla żadnego z celów środowiskowych (zasada DNSH);
- c) jest prowadzona zgodnie z minimalnymi gwarancjami²;

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:32020R0852>

² Procedury stosowane przez przedsiębiorstwo prowadzące działalność gospodarczą, które mają zapewnić przestrzeganie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych oraz Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, w tym zasad i praw określonych w ośmiu podstawowych konwencjach wskazanych w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy oraz zasad i praw określonych w Międzynarodowej Karcie praw człowieka (art. 18 rozporządzenia 2020/852 ws. taksonomii).

- d) spełnia techniczne kryteria kwalifikacji, które zostały ustanowione przez Komisję w ramach aktów delegowanych³.

Do celów środowiskowych wskazanych w taksonomii (art. 9 rozporządzenia 2020/852) należą:

- a) łagodzenie zmian klimatu⁴,
- b) adaptacja do zmian klimatu⁵,
- c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich,
- d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola,
- f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów.

3. Podstawa prawna dla DNSH

Artykuł 23 rozporządzenia 2020/852 zobowiązuje Komisję Europejską do wydania aktów delegowanych ustanawiających techniczne kryteria kwalifikacji. Określenie tych kryteriów ma na celu zapewnienie jednolitego podejścia do oceny poszczególnych rodzajów działalności i inwestycji jako zrównoważonych środowiskowo.

1 stycznia 2022 r. weszło w życie jedno z pierwszych rozporządzeń do taksonomii ustanawiających techniczne kryteria kwalifikacji:

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych⁶.

Rozporządzenie delegowane składa się z dwóch załączników, które zawierają kryteria kwalifikacji dla różnych rodzajów działalności gospodarczej⁷. Kryteria dla budownictwa znajdują się w rozdziale 7. – zarówno w załączniku 1, który dotyczy działalności, która ma istotny wpływ na łagodzenie zmian

³ Wg aktualnego stanu prawnego, zostały przyjęte dwa akty delegowane ustanawiające techniczne kryteria kwalifikacji: 1) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych (obowiązuje od 1.10.2022 r.); 2) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2022/1214 z dnia 9 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2139 w odniesieniu do działalności gospodarczej w niektórych sektorach energetycznych oraz rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2178 w odniesieniu do publicznego ujawniania szczególnych informacji w odniesieniu do tych rodzajów działalności gospodarczej (zacznie obowiązywać od 1.01.2023 r.).

⁴ „Łagodzenie zmian klimatu” należy rozumieć jako konieczność unikania emisji gazów cieplarnianych, ograniczania takich emisji lub zwiększania pochłaniania gazów cieplarnianych i długoterminowego składowania dwutlenku węgla.

⁵ „Adaptację do zmian klimatu” należy rozumieć jako zapobieganie ryzyku niekorzystnych skutków obecnych lub oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych dla ludzi, przyrody lub aktywów lub do zmniejszenia tego ryzyka, bez zwiększania takiego ryzyka niekorzystnych skutków)

⁶ Treść rozporządzenia delegowanego jest dostępna pod linkiem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2021:442:FULL&from=EN>

⁷ Rozporządzenie delegowane 2021/2139 obejmuje takie sektory gospodarki, jak energetyka, leśnictwo, przemysł wytwórczy, odpady, transport i budynki.

klimatu, jak i w załączniku nr 2, który dotyczy działalności, która ma istotny wkład w adaptację do zmian klimatu.

W obrębie rozdziału dotyczącego budownictwa występuje podział na różne typy inwestycji budowlanych – dla każdego z nich rozporządzenie określa możliwy zakres robót („Opis działalności”). Następnie do każdego typu określono „Techniczne kryteria kwalifikacji”, a więc wymagania, które musi spełnić dana działalność aby można było ją uznać za mającą istotny wkład w osiągnięcie danego celu środowiskowego oraz dalsze wymagania, które mają gwarantować by dana działalność nie wyrządzała szkody pozostałym celom środowiskowym.

W końcowej części załączników umieszczono „Dodatki” do których odwołania znajdują się w treści załączników (dodatki A-E w załączniku nr 1 oraz A-D w załączniku nr 2). Dodatki te zawierają szczegółowe wytyczne dot. wymagań z zakresu nieczynienia poważnej szkody i odwołania do obowiązujących przepisów unijnych.

Rozporządzenie delegowane 2021/2139 zawiera odwołania do wielu unijnych dyrektyw, które zostały włączone do polskiego porządku prawnego poprzez ustawy i rozporządzenia, oraz do norm, z których niestety nie wszystkie zostały przetłumaczone na język polski. Należy też zauważyć, że rozporządzenie delegowane 2021/2139 jest stosowane bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich UE, bez konieczności wdrażania do polskiego systemu prawnego (w związku z tym aby je stosować nie trzeba czekać na ich wdrożenie np. do ustawy – Prawo budowlane, czy przepisów rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie). Warto też zauważyć, że przepisy zawierające techniczne kryteria kwalifikacji nie są częścią przepisów regulujących proces inwestycyjny, a jedynie są dodatkowymi wymaganiami dla przedsięwzięć realizowanych z wykorzystaniem funduszy unijnych.

4. System Level(s)

W kilku miejscach niniejszej publikacji, w opisie wymagań i sposobów wykazania zgodności z nimi następuje odwołanie do systemu Level(s). Skrócony opis tego systemu można znaleźć w każdym z wydanych przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej (JRC, Joint Research Centre) *Podręczników użytkownika*:

Level(s) – wspólny unijny system głównych wskaźników zrównoważonego charakteru budynków biurowych i mieszkalnych – można stosować od najwcześniejszych etapów projektu koncepcyjnego aż do przewidywanego zakończenia eksploatacji budynku. Oprócz efektywności środowiskowej, która jest głównym przedmiotem oceny, system Level(s) umożliwia również ocenienie innych istotnych powiązanych aspektów efektywności przy użyciu wskaźników i narzędzi dotyczących zdrowia i komfortu, kosztów całego cyklu życia oraz potencjalnych przyszłych elementów ryzyka powiązanych z efektywnością.

Celem Level(s) jest zapewnienie wspólnego języka do analizy zrównoważonego charakteru budynków. Wspólny język powinien umożliwiać podejmowanie na poziomie budynku działań, które mogą wyraźnie przyczynić się do osiągnięcia szerszych celów europejskiej polityki ochrony środowiska. System Level(s) ma następującą strukturę:

- 1. makrocele: nadrzędny zbiór 6 makrocelów na potrzeby systemu Level(s), które przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki UE i państw członkowskich w obszarach takich jak: energia, zużycie materiałów, gospodarowanie odpadami, woda i jakość powietrza w pomieszczeniach;*

2. *główne wskaźniki: zbiór 16 wspólnych wskaźników, wraz z uproszczoną metodyką oceny cyklu życia (LCA), które można stosować do pomiaru efektywności budynków oraz ich wkładu w osiąganie poszczególnych makrocelów.*

Ponadto system Level(s) ma na celu promowanie podejścia opartego na cyklu życia. Prowadzi on użytkowników od początkowego skupienia się na poszczególnych aspektach efektywności budynków ku bardziej całościowemu podejściu, przy czym celem jest szersze wykorzystywanie w Europie metody oceny cyklu życia (LCA) oraz oceny kosztów całego cyklu życia (ang. life cycle cost assessment, LCCA).⁸

Korzystanie z rozwiązań systemu Level(s), jako narzędzia wspieranego przez Komisję Europejską, pozwala na zachowanie zgodności z oczekiwaniami Komisji co do wykazywania zrównoważonego charakteru inwestycji budowlanych. Szersze informacje na temat systemu, szkolenia on-line oraz *Podręczniki użytkownika* można znaleźć na stronie: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/levels/start-using-levels_pl

5. Typy robót budowlanych

W niniejszym rozdziale wyszczególniono opisy typów przedsięwzięć, które są istotne ze względu na realizację inwestycji przewidzianych w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności. Ze względu na to, że inwestycje zawarte w Krajowym Planie Odbudowy oceniane są pod względem ich wkładu w łagodzenie zmian klimatu, wymagania dotyczące istotnego wkładu w adaptację do zmian klimatu nie są uwzględnione w niniejszym poradniku.

W ramach działania *B1.1.2 Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych* inwestorzy będą musieli wykazać, że ich przedsięwzięcia mają istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu oraz są zgodne z zasadą DNSH w przypadku, gdy będą korzystały z grantu termomodernizacyjnego, grantu MZG⁹ i grantu OZE, których przyznawanie jest regulowane przepisami ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków. Dodatkowo, wymagania te będą musiały spełnić podmioty ubiegające się o zwiększone wsparcie na remonty mieszkań na potrzeby zasobu komunalnego lub towarzystw budownictwa społecznego/społecznych inicjatyw mieszkaniowych (TBS/SIM) w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa.

W związku z działaniem *B3.5.1 Inwestycje w energooszczędne budownictwo mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach* zawartym w KPO, zgodność z zasadą DNSH będą wykazywać inwestorzy, którzy będą korzystały ze zwiększonego finansowania na budowę mieszkań charakteryzujących się zwiększoną efektywnością i będą wchodzić do zasobu komunalnego lub społecznego (TBS/SIM).

Ze względu na instrumenty wsparcia mieszkalnictwa finansowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy istotne są następujące rodzaje działalności określone w rozporządzeniu delegowanym 2021/2139 (zarówno w załączniku I – dla celu dot. łagodzenia zmian klimatu, jak i załączniku II – adaptacja do zmian klimatu):

⁸ Dodd N., Donatello S. i Cordella M., 2021. Level(s) – wskaźnik 5.2: Podręcznik użytkownika dotyczący zwiększonego ryzyka ekstremalnych zdarzeń pogodowych: briefing wprowadzający, instrukcje i wytyczne (wersja publikacji 1.1) <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/2021-12/5.2.ENV-2020-00031-01-01-PL-TRA-00.pdf>

⁹ nazwa grantu jest skrótem od frazy „mieszkaniowy zasób gminy”

Budowa nowych budynków

Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych poprzez zgromadzenie środków finansowych, technicznych i fizycznych w celu realizacji projektów budynków przeznaczonych do późniejszej sprzedaży, a także roboty budowlane związane ze wznoszeniem kompletnych budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, na własny rachunek do sprzedaży bądź na podstawie wynagrodzenia lub umowy.

Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F41.1 i F41.2, w tym również działalności objęte kodem F43 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006 [rozdział 7.1, s. 124 rozporządzenia delegowanego 2021/2139].

Renowacja istniejących budynków

Budownictwo ogólne oraz inżynieria lądowa i wodna lub przygotowania do nich. Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F41 i F43 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006. Działalność gospodarcza należąca do tej kategorii stanowi działalność na rzecz przejścia zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/852, jeżeli spełnia techniczne kryteria kwalifikacji określone w niniejszej sekcji. [pkt. 7.2, s. 126 rozporządzenia delegowanego 2021/2139]

Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną

Indywidualne środki renowacyjne obejmujące montaż, konserwację lub naprawę sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną.

Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F42, F43, M71, C16, C17, C22, C23, C25, C27, C28, S95.21, S95.22 i C33.12 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006.

Działalność gospodarcza należąca do tej kategorii stanowi działalność wspomagającą zgodnie z art. 10 ust. 1 lit. i) rozporządzenia (UE) 2020/852, jeżeli spełnia techniczne kryteria kwalifikacji określone w niniejszej sekcji. [rozdział 7.3, s. 128 rozporządzenia delegowanego 2021/2139]

Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej

Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej na miejscu.

Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F42, F43, M71, C16, C17, C22, C23, C25, C27 lub C28 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006.

Działalność gospodarcza należąca do tej kategorii stanowi działalność wspomagającą zgodnie z art. 10 ust. 1 lit. i) rozporządzenia (UE) 2020/852, jeżeli spełnia techniczne kryteria kwalifikacji określone w niniejszej sekcji. [rozdział 7.6, s. 131 rozporządzenia delegowanego 2021/2139]

Dla poszczególnych typów robót w rozporządzeniu wyszczególniono opisy wymagań w zakresie poszczególnych celów środowiskowych. Należy jednak zauważyć, że nie dla każdego z tych rodzajów wskazano wymagania dot. wszystkich celów środowiskowych. Poniższa tabela przedstawia wobec jakich celów środowiskowych dany typ robót musi spełniać wymagania oraz wskazuje nr rozdziałów z niniejszego poradnika, gdzie zostały omówione poszczególne wymagania oraz wskazane dokumenty, jakie musi pozyskać inwestor aby wykazać zgodność z tymi wymaganiami.

Tabela 1. Zastosowanie zasady DNSH dla wybranych działalności gospodarczych z sektora „Budownictwo i działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, jeżeli dana inwestycja wnosi istotny wkład dla celu dot. łagodzenia zmian klimatu (na podstawie rozporządzenia delegowanego (KE) 2021/2139).

Rodzaj inwestycji	Budowa nowych budynków	Renowacja istniejących budynków	Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną	Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej
łagodzenie zmian klimatu	6.1.1	6.1.2	6.1.3	6.1.4
adaptacja do zmian klimatu	6.2	6.2	6.2	6.2
ochrona zasobów wody	6.3	6.3		
gospodarka o obiegu zamkniętym	6.4	6.4		
zanieczyszczenia	6.5	6.5	6.5	
bioróżnorodność	6.6			

6. Omówienie wykazania zgodności z wymaganiami dla poszczególnych celów środowiskowych

W tym rozdziale zostaną omówione poszczególne wymagania dla różnych rodzajów inwestycji dla każdego celu środowiskowego. Tekst zaznaczony czerwonym kolorem stanowi przytoczenie przepisu z rozporządzenia delegowanego 2021/2139.

6.1. Wkład w łagodzenie zmian klimatu

6.1.1. Budowa nowych budynków

Zapotrzebowanie na energię pierwotną (PED), decydujące o charakterystyce energetycznej budynku osiągniętej w wyniku robót budowlanych, jest przynajmniej o 10 %¹⁰ mniejsze niż próg określony w odniesieniu do wymagań dotyczących budynków o niemal zerowym zużyciu energii w środkach krajowych wdrażających dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE¹¹. Świadectwem charakterystyki energetycznej budynku jest powykonawcze świadectwo charakterystyki energetycznej.

Krajowe wymagania dotyczące maksymalnego dopuszczalnego poziomu zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną regulowane są przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Dopuszczalny poziom zapotrzebowania na energię pierwotną określony jest w tabeli zawartej w §329 ust. 2, w której wskazano że budynek mieszkalny wielorodzinny nie powinien mieć zapotrzebowania przekraczającego 65 kWh/m²·rok. W związku z tym w przypadku budynków wznoszonych przy finansowaniu z RRF należy zagwarantować, że zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną nie przekroczy wartości 52 kWh/m²·rok.

Dokumentem potwierdzającym osiągnięcie wymaganego poziomu zapotrzebowania na energię na etapie przygotowania inwestycji jest **charakterystyka energetyczna budynku**, która znajduje się w części opisowej projektu technicznego zgodnie z §23 pkt 11 rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1679). Po zakończeniu robót dowodem na spełnienie niniejszego wymagania jest sporządzone w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (Dz. U. z 2021 r. poz. 497) **świadectwo charakterystyki energetycznej**. Świadectwo takie sporządza osoba wpisana do rejestru osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków (<https://rejestrcheb.mrit.gov.pl/rejestr-uprawnionych>).

W przypadku budynków, których powierzchnia przekracza 5000m² nakładane są dodatkowe wymagania w przypadku, gdy konieczne jest potwierdzenie, że inwestycja ta ma istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu:

W przypadku budynków o powierzchni przekraczającej 5 000 m², po ukończeniu, budynek wzniesiony w ramach robót budowlanych poddawany jest badaniom szczelności powietrznej i integralności cieplnej, a inwestorów i klientów informuje się o wszystkich odchyleniach od poziomów określonych w charakterystyce na etapie projektu lub wadach przegród zewnętrznych. Alternatywnie w przypadku gdy podczas procesu budowy wprowadzono solidne i identyfikowalne procedury kontroli jakości jest to możliwe jako alternatywa w stosunku do badania integralności cieplnej.

Dokumentem potwierdzającym szczelność budynku jest **raport z badania szczelności budynku**, przeprowadzonego zgodnie z wytycznymi normy PN-EN 13829 „Właściwości cieplne budynków.

¹⁰ Rozporządzenie 2021/2139 nakłada tu obowiązek zmniejszenia zapotrzebowania na energię o 10%, jednak w przypadku inwestycji zawartej w KPO B3.5.1. ze względu na regulacje dotyczące Planów Odbudowy wynikające z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności jest to **20%**.

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32010L0031>

Określenie przepuszczalności powietrznej budynków. Metoda pomiaru ciśnieniowego z użyciem wentylatora”.

Dokumentem potwierdzającym integralność cieplną budynku jest **raport z badania termowizyjnego**, przeprowadzonego zgodnie z obowiązującą normą europejską PN-EN 13187 *Właściwości cieplne budynków -- Jakościowa detekcja wad cieplnych w obudowie budynku -- Metoda podczerwieni*. Kompleksowa ekspertyza powinna obejmować:

- analizę dokumentacji technicznej budynku,
- wykonanie badania termowizyjnego,
- zarejestrowanie miejsc z wadami termicznymi,
- opis i analizę zdjęć,
- sporządzenie raportu i podanie wniosków.

W przypadku budynków o powierzchni przekraczającej 5 000 m² oblicza się współczynnik globalnego ocieplenia w cyklu życia budynku wzniesionego w ramach robót budowlanych w odniesieniu do poszczególnych etapów cyklu życia oraz przedstawia się go inwestorom i klientom na żądanie.

Dokumentem, który może potwierdzić spełnienie tego wymagania jest **opracowanie wskazujące na przeprowadzenie oceny śladu węglowego budynku w pełnym cyklu życia** (tzw. „od kołyski do kołyski”), zgodnie z metodą opisaną w normie EN 15978 *Zrównoważone obiekty budowlane – Ocena środowiskowych właściwości użytkowych budynków – Metoda obliczania*.

Współczynnik globalnego ocieplenia przedstawia się w postaci liczbowego wskaźnika w odniesieniu do każdego etapu cyklu życia wyrażonego w kg ekwiwalentu dwutlenku węgla/m² (wewnętrznej powierzchni użytkowej), uśrednionego dla jednego roku w referencyjnym okresie badania wynoszącym 50 lat. Dobór danych, określenie scenariuszy i obliczenia przebiegają zgodnie z normą EN 15978 (BS EN 15978:2011 *Zrównoważone obiekty budowlane – Ocena środowiskowych właściwości użytkowych budynków – Metoda obliczania*).

Ocena potencjału globalnego ocieplenia (GWP) powinna zostać wykonana indywidualnie dla każdego etapu cyklu życia, z rozróżnieniem na emisję gazów cieplarnianych pochodzenia biogenicznego oraz wynikających z wykorzystania surowców kopalnych, użytkowania i przekształcania gruntów.

Granice systemu powinny uwzględniać zakres zdefiniowany dla poziomu 2 lub 3 europejskiego systemu oceny budynków Level(s), zaś prezentowane wyniki powinny być opatrzone informacją na temat zakresu oddziaływań.

Deklaracje Środowiskowe III Typu, opracowane zgodnie z wytycznymi ISO 14025 *Etykiety i deklaracje środowiskowe -- Deklaracje środowiskowe III typu -- Zasady i procedury* mogą być stosowane jako dane wejściowe do oceny.

Ocena śladu węglowego budynku może być wykonana za pomocą zwalidowanej metody obliczeniowej lub komercyjnie dostępnego oprogramowania, spełniającego minimalne wymagania schematu oceny Level(s).

Prezentowane wyniki GWP powinny dotyczyć najbardziej obciążającej konfiguracji systemu, przy czym mogą być uzupełnione o wyniki opisujące docelową konfigurację systemu, która co do zasady powinna prowadzić do zmniejszenia oddziaływań środowiskowych.

6.1.2. Renowacja istniejących budynków

Renowacja budynku jest zgodna z mającymi zastosowanie wymaganiami dotyczącymi ważniejszych renowacji.

Alternatywnie prowadzi ona do ograniczenia zapotrzebowania na energię pierwotną (PED) o co najmniej 30 %.

W warunkach polskich oznacza to, że budynek musi spełniać wymagania dotyczące energooszczędności dla przebudowy określone w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Zatem muszą zostać spełnione warunki w zakresie przenikalności cieplnej przegród określonej w załączniku nr 2 do tego rozporządzenia, bez konieczności spełnienia warunków dotyczących zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną. Wynika to z przepisu §328 ust. 1a rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Dla weryfikacji osiągnięcia ograniczenia zapotrzebowania na zużycie energii pierwotnej (PED) należy sporządzić **świadcstwo charakterystyki energetycznej**, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków oraz aktami wykonawczymi wydanymi na jej podstawie. Świadcstwo takie sporządza osoba wpisana do rejestru osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków.

Możliwość uzyskania ograniczenia zapotrzebowania na energię pierwotną wykazywana jest w **audycie remontowym** lub **audycie energetycznym** sporządzanym na potrzeby ubiegania się o wsparcie na poprawę efektywności energetycznej budynków na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków.

6.1.3. Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną

Działalność stanowi jeden z poniższych indywidualnych środków, pod warunkiem że takie środki spełniają minimalne wymagania określone dla poszczególnych elementów i systemów w mających zastosowanie środkach krajowych wdrażających dyrektywę 2010/31/UE oraz, w stosownych przypadkach, należą do dwóch najwyższych klas efektywności energetycznej zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1369¹² i aktami delegowanymi przyjętymi na podstawie tego rozporządzenia:

- a) dodanie izolacji do istniejących elementów przegród zewnętrznych, takich jak ściany zewnętrzne (w tym ściany zielone), dachy (w tym dachy zielone), strychy, piwnice i partery (w tym środki w celu zapewnienia szczelności powietrznej, środki w celu ograniczenia efektów mostków cieplnych i rusztowania), oraz produkty służące do nakładania izolacji na przegrody zewnętrzne (w tym mocowania mechaniczne i spoiwo);**
- b) wymiana istniejących okien na nowe okna energooszczędne;**
- c) wymiana istniejących drzwi zewnętrznych na nowe energooszczędne drzwi zewnętrzne;**
- d) instalacja i wymiana energooszczędnych źródeł światła;**
- e) montaż, wymiana, konserwacja i naprawa systemów ogrzewania, wentylacji i klimatyzacji (HVAC) i systemu ogrzewania wody, w tym sprzętu związanego z usługami ciepłowniczymi, na wysoce efektywne technologie;**

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1369 z dnia 4 lipca 2017 r. ustanawiające ramy etykietowania energetycznego i uchylające dyrektywę 2010/30/UE (tekst skonsolidowany): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02017R1369-20210501>

- f) instalacja kuchenek i armatury sanitarnej o niskim zużyciu wody i energii, które są zgodne ze specyfikacją techniczną określoną w dodatku E do niniejszego załącznika, a – w przypadku rozwiązań prysznicowych – baterie prysznicowe, wyloty natrysków i kraney charakteryzują się maksymalnym przepływem wody nie większym niż 6 l/min potwierdzony etykietą funkcjonującą na rynku Unii.*

W warunkach polskich zgodność z wspomnianą dyrektywą 2010/31/UE wykazuje się poprzez zachowanie zgodności z wymaganiami technicznymi w zakresie izolacyjności cieplnej i oszczędności energii zawartymi w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. W zakresie wymagań dla przegród (ścian, dachów, stropów nad piwnicą itp.), okien, drzwi itd. znaleźć można w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Informacja o tym, że zastosowany został co najmniej jeden z wymienionych w wymaganiu środków powinna być zawarta w **audycie energetycznym** sporządzanym na potrzeby ubiegania się o wsparcie inwestycji w ramach grantu termomodernizacyjnego lub grantu MZG.

6.1.4. Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej
Działalność ta stanowi jeden z poniższych indywidualnych środków, w przypadku instalacji na miejscu jako systemy techniczne budynku:

- a) montaż, konserwacja i naprawa systemów fotowoltaicznych i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- b) montaż, konserwacja i naprawa paneli fotowoltaicznych do podgrzewania wody i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- c) montaż, konserwacja, naprawa i modernizacja pomp ciepła – przyczyniających się do osiągnięcia celów w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w sektorze ogrzewania i chłodzenia zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001¹³ – i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- d) montaż, konserwacja i naprawa turbin wiatrowych i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- e) montaż, konserwacja i naprawa nieoszlonych kolektorów słonecznych i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- f) montaż, konserwacja i naprawa jednostek magazynowania energii cieplnej lub elektrycznej oraz dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- g) montaż, konserwacja i naprawa wysoce efektywnych jednostek mikrokogeneracyjnych;*
- h) montaż, konserwacja i naprawa układów wymiany/odzysku ciepła.*

Wskazanie, że w inwestycji zastosowano wymieniony w wymaganiu „środek”, a więc inwestycja polegała na montażu co najmniej jednego z wymienionych tu urządzeń służących do pozyskiwania energii odnawialnej, powinno być zawarte we **wniosku o udzieleniu grantu OZE**, składanym do Banku Gospodarstwa Krajowego.

¹³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (tekst skonsolidowany: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02018L2001-20220607&qid=1667207019294>)

6.2. Adaptacja do zmian klimatu

Działalność ta jest zgodna z kryteriami określonymi w dodatku A do niniejszego załącznika.

Dodatek A znajduje się na str. 140 rozporządzenia 2021/2139 i ma następującą treść:

Ryzyka fizyczne związane z klimatem kluczowe dla danej działalności wyodrębniono spośród ryzyk wymienionych w tabeli w sekcji II [s.141 rozporządzenia delegowanego 2021/2139] niniejszego dodatku w wyniku przeprowadzenia szczegółowej oceny ryzyka związanego z klimatem i narażenia na to ryzyko w następujących etapach:

- a) kontrola aktywności w celu określenia, jakie ryzyka fizyczne związane z klimatem z wykazu w sekcji II niniejszego dodatku mogą mieć wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej w trakcie jej oczekiwanego cyklu życia;*
- b) w przypadku gdy ocenia się, że działalność jest narażona na co najmniej jedno ryzyko fizyczne związane z klimatem wymienione w sekcji II niniejszego dodatku – analiza ryzyka związanego z klimatem i narażenia na to ryzyko w celu oceny, jak istotne jest to ryzyko dla danej działalności gospodarczej;*
- c) ocenę rozwiązań w zakresie adaptacji do zmiany klimatu, które mogą zmniejszyć stwierdzone ryzyka fizyczne związane z klimatem.*

Ocena zagrożenia klimatycznego i narażenia jest proporcjonalna do skali działalności i oczekiwanego okresu jej prowadzenia:

- a) w przypadku działalności, która ma trwać mniej niż 10 lat, ocenę przeprowadza się z zastosowaniem przy najmniej projekcji klimatu w najmniejszej odpowiedniej skali;*
- b) w przypadku wszystkich pozostałych rodzajów działalności ocenę przeprowadza się, stosując najbardziej wysokorozdzielcze, najnowocześniejsze projekcje klimatu z uwzględnieniem szeregu przyszłych scenariuszy¹⁴ zgodnych z oczekiwanym czasem prowadzenia danej działalności, w tym przynajmniej scenariusze obejmujące projekcje klimatu w okresie 10–30 lat w przypadku dużych inwestycji.*

Projekcje klimatu i ocena wpływu opierają się na najlepszych praktykach i dostępnych wytycznych oraz uwzględniają najnowocześniejszą wiedzę naukową w zakresie analizy narażenia i zagrożenia oraz powiązane metody zgodnie z najnowszymi sprawozdaniami Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu¹⁵, recenzowanymi publikacjami naukowymi oraz modelami typu open source¹⁶ lub modelami płatnymi.

W odniesieniu do istniejącej działalności i nowej działalności z wykorzystaniem istniejących aktywów rzeczowych podmiot gospodarczy wdraża rozwiązania fizyczne i нефizyczne („rozwiązania w zakresie adaptacji”) w okresie do 5 lat, które to rozwiązania zmniejszają najważniejsze zidentyfikowane ryzyka fizyczne związane z klimatem, które są istotne dla tej działalności. Następnie sporządzany jest plan w zakresie adaptacji w celu wdrożenia tych rozwiązań.

W odniesieniu do istniejącej działalności i nowej działalności z wykorzystaniem nowych aktywów rzeczowych podmiot gospodarczy integruje rozwiązania w zakresie adaptacji, które zmniejszają

¹⁴ Przyszłe scenariusze muszą obejmować następujące scenariusze RCP Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu: RCP2.6, RCP4.5, RCP6.0 i RCP8.5

¹⁵ Sprawozdania z oceny dotyczące zmian klimatu: wpływ, adaptacja i narażenie (Assessments Reports on Climate Change: Impact, Adaptation and Vulnerability), publikowane okresowo przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC), organ ONZ ds. oceny wyników badań naukowych związanych ze zmianą klimatu, <https://www.ipcc.ch/reports/>

¹⁶ Takimi jak usługi programu Copernicus zarządzane przez Komisję Europejską.

najważniejsze zidentyfikowane ryzyka fizyczne związane z klimatem, istotne dla tej działalności w momencie projektowania i budowy, i wdraża te rozwiązania przed rozpoczęciem działalności.

Wdrożone rozwiązania w zakresie adaptacji nie mają negatywnego wpływu na działania w zakresie adaptacji ani na poziom odporności na ryzyka fizyczne związane z klimatem innych ludzi, przyrody, dziedzictwa kulturowego, dóbr i innych rodzajów działalności gospodarczej; są spójne z lokalnymi, sektorowymi, regionalnymi lub krajowymi strategiami i planami w zakresie adaptacji; uwzględniają wykorzystanie rozwiązań opartych na zasobach przyrody¹⁷ lub w miarę możliwości polegają na niebieskiej lub zielonej infrastrukturze¹⁸.

Wymaganie z zakresu nieczynienia poważnej szkody celowi środowiskowemu dotyczącemu adaptacji do zmian klimatu ma zastosowanie do wszystkich inwestycji ocenianych pod względem ich istotnego wkładu w łagodzenie zmian klimatu. Jest to też wymaganie, które nie ma oparcia w dotychczasowych przepisach z zakresu procesu inwestycyjnego i może być nową materią dla architektów, inżynierów i producentów wyrobów budowlanych lub instalacji OZE. Na obecnym etapie rozwoju systemu oceny tego, na ile inwestycje budowlane są zrównoważone warto skorzystać z opracowania przygotowanego w ramach systemu Level(s): *Podręcznik użytkownika dotyczący zwiększonego ryzyka ekstremalnych zdarzeń pogodowych: briefing wprowadzający, instrukcje i wytyczne (wersja publikacji 1.1)* (<https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/2021-12/5.2.ENV-2020-00031-01-01-PL-TRA-00.pdf>) lub z normy PN-EN ISO 14091 *Adaptacja do zmian klimatu -- Wytyczne dotyczące podatności, wpływów i oceny ryzyka*.

Opracowując analizę ryzyk związanych z klimatem należy określić scenariusz według normy PN-EN 15978 *Zrównoważone obiekty budowlane -- Ocena środowiskowych właściwości użytkowych budynków -- Metoda obliczania*. Scenariusz powinien zawierać zbiór oceny opcji projektowych i specyfikacji dla nowych i istniejących budynków oraz projektów renowacji. Scenariusze dotyczą modelowania budynków w przyszłych warunkach pogodowych w latach 2030 i 2050. Scenariusze odwołują się do Europejskiego dokumentu zbiorczego: *JRC Science for Policy Report. Level(s) A common framework of core suitability indicators for office and residential buildings, rozdział: Macro-objective 5. EU 2017*¹⁹.

Projektowanie obiektów budowlanych w obecnym stanie wiedzy technicznej i normalizacji należy prowadzić zgodnie z normami z serii Eurokodów, które określają podstawy projektowania, oddziaływań oraz zasad obliczenia i konstruowania. Podstawowe zagadnienia dotyczące analizy ryzyka i zarządzania niezawodnością znajdują się w Eurokodzie 0 (PN-EN 1990).

Uwaga: Wymieniony powyżej dokument JRC dotyczy potencjalnego wpływu między innymi ekstremalnych zjawisk pogodowych na ocenę ryzyka oraz aspekty finansowe związane z eksploatacją obiektu. Przyjęte w dokumencie założenia dotyczą dwóch zasadniczych kwestii. Pierwsza obejmuje zagadnienia przewidywanej przyszłej zmiany klimatu i jej wpływu na środowisko oraz komfort użytkowania budynków, druga dotyczy budżetowania

¹⁷ Rozwiązania oparte na zasobach przyrody definiuje się w następujący sposób: „rozwiązania, które powstały z inspiracji przyrodą lub są przez nią wspomagane, a ponadto są opłacalne i zapewniają jednocześnie korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne oraz pomagają w zwiększaniu odporności. Takie rozwiązania za pomocą systematycznych, dostosowanych do lokalnych warunków i efektywnie wykorzystujących zasoby działań wprowadzają do miasta oraz krajobrazu lądowego i morskiego coraz bardziej zróżnicowane, naturalne i wykorzystujące przyrodę elementy i procesy”. W związku z tym rozwiązania oparte na zasobach przyrody wpływają korzystnie na bioróżnorodność i wspierają świadczenie szeregu usług ekosystemowych. (Wersja z dnia 4.6.2021.: <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>)

¹⁸ Ob. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy (COM(2013) 0249 final)

¹⁹ https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC109285/jrc109285_171205_levels_eu_framework_of_building_indicators_parts_1_and_2_pubsy_version_b1.0.pdf

potencjalnego wzrostu kosztów eksploatacji i konserwacji nieruchomości. Zagadnienia te dotyczą sytuacji projektowych regulowanych w PN-EN 15978. Wspomniane dokumenty (Level(s), oraz PN-EN 15978) obejmują przedmiotowe zagadnienia wraz z oceną ryzyka wystąpienia zdarzeń w przyszłości (rok 2030 i 2050).

Raport Level(s) nie określa ilościowego i jakościowego zakresu wpływu przewidywanych zmian klimatu na obiekty budowlane. Prace nad tym zadaniem są w Unii Europejskiej dopiero w fazie przygotowania dokumentów normatywnych. W ramach aktualnych prac Europejskiego Komitetu Normalizacji CEN, nad drugą edycją norm projektowania (Eurokodów), przygotowywana jest ich znacząca nowelizacja, której celem jest uproszczenie i harmonizacja zapisów w różnych normach EN oraz uwzględnienie m.in. zagadnień projektowych związanych z przewidywanymi zmianami klimatu. Obecnie trwa proces opracowania i opiniowania projektów Eurokodów. Formalne głosowanie przez krajowe komitety techniczne w UE, końcowych projektów nowych Eurokodów, powinno zakończyć się w 2025 r.

Należy jednak pamiętać, że ściśle uwzględnienie zagadnień związanych z przewidywanymi zmianami klimatu wiąże się z koniecznością opracowania specjalnych danych meteorologicznych. Określenie założeń do projektowania w odniesieniu do lokalnych (krajowych) zakresów oddziaływań, w tym ekstremów klimatycznych, pozostają w kompetencjach komitetów technicznych CEN oraz ich krajowych odpowiedników, komitetów technicznych PKN w Polsce. Aktualnie, informacje na temat przewidywanych zmian klimatu w Polsce można m.in. uzyskać z raportu „Scenariusze klimatyczne Polski w XXI wieku”, opracowanym w Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, <https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze/>.

6.3. Ochrona zasobów wodnych

Z wyjątkiem instalacji²⁰/prac renowacyjnych²¹ w lokalach mieszkalnych w przypadku zainstalowanych następujących urządzeń związanych z wodą zużycie wody jest potwierdzone kartą charakterystyki produktu, certyfikatem budynku lub obowiązującym w Unii oznakowaniem produktu, zgodnie ze specyfikacją techniczną określoną w dodatku E do niniejszego załącznika:

- a) maksymalny przepływ wody w kranach umywalek i kranach zlewów wynosi 6 litrów/min;**
- b) maksymalny przepływ wody w prysznicach wynosi 8 litrów/min;**
- c) w toaletach, w tym kompaktach, muszlach i spłuczkach całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 6 litrów, a średnia objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 3,5 litra;**
- d) zużycie wody w pisuarach wynosi maksymalnie 2 litry na muszlę na godzinę. W pisuarach ze spłukiwaniem całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 1 litra.**

W projekcie budowlanym (w części „projekt techniczny”) należy wskazać parametry wyrobów mających wpływ na zużycie wody w instalacjach (z wyjątkiem instalacji w lokalach mieszkalnych) a następnie na etapie budowy pozyskać **deklaracje właściwości użytkowych** lub **krajowe deklaracje właściwości użytkowych** dla tych wyrobów oraz inne dokumenty potwierdzające spełnienie wymaganych kryteriów.

Aby uniknąć negatywnych skutków prac budowlanych, działalność ta jest zgodna z kryteriami określonymi w dodatku B do niniejszego załącznika.

Dodatek B w załączniku nr 1 do rozporządzenia 2021/2139 (str. 142) wskazuje, że należy „zidentyfikować i uwzględnić ryzyko degradacji środowiska związane z utrzymaniem jakości wody

²⁰ W przypadku działalności związanej z budową nowych budynków.

²¹ W przypadku działalności związanej z renowacją nowych budynków.

i unikaniem deficytu wody w celu osiągnięcia dobrego stanu wody i dobrego potencjału ekologicznego, jak określono w art. 2 pkt 22 i 23 rozporządzenia (UE) 2020/852, zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady²², oraz w opracowanym na jej podstawie planie zarządzania dotyczącym wykorzystywania i ochrony wód dla potencjalnie narażonej jednolitej (narażonych jednolitych) części wód, w porozumieniu z odpowiednimi zainteresowanymi stronami.”

Dodatkowo w rozporządzeniu wskazano, że w przypadku gdy ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE i obejmuje ona ocenę wpływu na wodę zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE²³, nie jest wymagana dodatkowa ocena wpływu na stan wód, pod warunkiem że zidentyfikowane ryzyka zostały uwzględnione

6.4. Wkład w gospodarkę o obiegu zamkniętym

Co najmniej 70 % (masy) innych niż niebezpieczne odpadów z budowy i rozbiórki (wyłączając naturalnie występujące materiały, o których mowa w kategorii 17 05 04 w europejskim wykazie odpadów ustanowionym w decyzji 2000/532/WE)²⁴ wytwarzanych na placu budowy jest gotowe do ponownego użycia, recyklingu i innych procesów odzysku materiału, takich jak wypełnianie wyrobisk z wykorzystaniem odpadów zastępujących inne materiały, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami i Protokołem UE dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki²⁵. Operatorzy ograniczają wytwarzanie odpadów w procesach związanych z budową i rozbiórką, zgodnie z Protokołem UE dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki oraz uwzględniając najlepsze dostępne techniki i stosując selektywną rozbiórkę w celu umożliwienia usunięcia substancji niebezpiecznych i bezpiecznego postępowania z nimi oraz ułatwienia ponownego użycia i wysokiej jakości recyklingu w drodze selektywnego usuwania materiałów z wykorzystaniem dostępnych systemów sortowania odpadów z budowy i rozbiórki.

Na etapie budowy należy sporządzić **wykaz odpadów**, które mogą powstać w związku z przygotowaniem terenu budowy (rozbiórka istniejących obiektów budowlanych) lub procesem wznoszenia budynku, umożliwiającą ustanowienie wewnętrznego systemu zarządzania odpadami (demontaż, sortowanie, zbieranie), zapewniającego ich selektywny odbiór z placu budowy.

Rozbiórka obiektu powinna zostać poprzedzona **audytem przedrozbiórkowym**, mającym na celu analizę jakościową i ilościową strumieni odpadów oraz określenie możliwości ich zagospodarowania zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami i Protokołem UE, dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki. Rozbiórka obiektu powinna zostać przeprowadzona w sposób umożliwiający selektywną zbiórkę co najmniej 70% masy wszystkich odpadów.

W przypadku nowych budynków, wykaz powinien bazować na **jakościowym zestawieniu materiałowym**, przygotowanym na etapie projektowania.

Wykaz można sporządzić posługując się narzędziem dedykowanym do szacowania i raportowania ilości i rodzajów odpadów z budowy i remontów na poziomie 2 i 3 europejskiego systemu Level(s) (wskaźnik 2.2 Narzędzia cyklu życia). Informacje dotyczące tego narzędzia można znaleźć w Podręczniku

²² Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1)

²³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. L 26 z 28.1.2012, s. 1)

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000D0532&from=PL>

²⁵ Protokół UE dotyczący gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki (wersja z dnia 4.6.2021: https://ec.europa.eu/growth/content/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-0_en), wersja polska: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/20509/attachments/1/translations/pl/renditions/native>

użytkownika: <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/2021-11/2.2.ENV-2020-00027-01-01-PL-TRA-00.pdf>

Integralną częścią wykazu powinny być kopie porozumień nawiązanych z odbiorcami poszczególnych rodzajów odpadów.

W zależności od charakteru przedsięwzięcia budowlanego mogą wystąpić tzw.:

- odpady unieszkodliwione: odpady niebezpieczne i odpady inne niż niebezpieczne. Obejmuje to odpady unieszkodliwiane na składowiskach i w drodze spalania;
- komponenty do ponownego użycia: obejmuje to wszystkie materiały odzyskane do ponownego użycia na terenie budowy albo poza nim,
- materiały do recyklingu: obejmuje to wszystkie materiały odzyskane w celu poddania ich recyklingowi na terenie budowy albo poza nim. Nie obejmuje to materiałów odpadowych wykorzystywanych do wypełniania wykopów na terenie budowy lub poza nim;
- materiały do innych procesów odzysku materiałów: obejmuje to wypełnianie wykopów i procesy, które odpowiadają unijnej definicji odzysku energii.

Odpady powstałe podczas prefabrykacji lub montażu części lub elementów poza terenem budowy, które to działania w innych okolicznościach odbyłyby się na terenie budowy, uwzględnia się w sprawozdawczości w zakresie odpadów unieszkodliwionych.

Projekty budynków i techniki konstrukcyjne wspomagają obieg zamknięty, a w szczególności wskazują – z uwzględnieniem odniesienia do normy ISO 20887²⁶ lub innych norm w zakresie oceny możliwości demontażu lub dostosowania budynków – w jaki sposób w ramach projektu zapewniono wyższy poziom zasobooszczędności, możliwości dostosowania, elastyczności i możliwości demontażu w celu umożliwienia ponownego użycia i recyklingu.

Na potrzeby wykazania zgodności z powyższym wymaganiem należy przeprowadzić następujące czynności:

1. Sporządzić przedmiar robót: opracować przedmiar robót obejmujący elementy stanowiące co najmniej 99% masy budynku;
2. Określić podstawowy skład każdego elementu budynku: sporządzić zestawienie w podziale na masowy udział materiałów składowych każdego elementu budynku;
3. Wskazać prognozowany czas życia poszczególnych elementów
4. Wskazać aspekty projektowe decydujące o możliwości demontażu, ponownego użycia lub zdatności do recyklingu (np. łączniki mechaniczne – możliwość łatwego demontażu; elementy prefabrykowane o ustandaryzowanych wymiarach - możliwość ponownego wykorzystania, element wykonany z jednorodnego materiału – materiał zdatny do recyklingu);
5. Ustalić specyfikację techniczną każdego elementu budynku: te informacje techniczne umożliwią później, w przypadku braku udostępnienia szczegółowych danych przez producentów, wybranie reprezentatywnych danych z ogólnej bazy danych dotyczących analizy zbioru wejść i wyjść;
6. Segregować według materiałów: następnie masę każdego materiału należy zagregować w celu uzyskania masy każdego rodzaju materiału. Materiały te należy potem posegregować według czterech rodzajów materiałów (zgodnie z ogólnymi wytycznymi dla bilansu materiałowego w europejskim schemacie oceny budynków Level(s)):
 - materiały metalowe;

²⁶ ISO 20887 Zrównoważony charakter budynków i robót budowlanych związanych z inżynierią lądową – Projektowanie do celów możliwości demontażu i adaptacji – Zasady, wymagania i wytyczne, (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iso.org/standard/69370.html>)

- minerały niemetaliczne;
- materiały pozyskane w oparciu o kopalne surowce energetyczne;
- materiały pozyskane w oparciu o biomasę.

Elementy budynku i komponenty stosowane do ich łączenia, powinny być dobrane w sposób umożliwiający demontaż, ponowne wykorzystanie i recykling, zgodnie z koncepcją „projektuj w sposób umożliwiający łatwy demontaż i ponowne wykorzystanie” (DfD/A) zawartą w *ISO 20887 Zrównoważony charakter budynków i robót budowlanych związanych z inżynierią lądową – Projektowanie do celów możliwości demontażu i adaptacji – Zasady, wymagania i wytyczne* oraz specyfikacji Level(s) przewidzianej dla scenariusza związanego z projektowaniem do rozbiórki, ponownego wykorzystania i recyklingu na poziomie 1 (Level 1).

6.5. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom

Elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie są zgodne z kryteriami określonymi w dodatku C do niniejszego załącznika.

Dodatek C określa „Ogólne kryteria dotyczące nieczynienia poważnych szkód względem zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli w odniesieniu do stosowania i obecności chemikaliów”. Dodatek ten zawiera wskazania by dana działalność nie prowadziła do wytwarzania, wprowadzania do obrotu lub stosowania szeregu substancji, które objęte są ograniczeniami wynikającymi z obowiązujących już i stosowanych przepisów unijnych.

Dodatek C wskazuje, że:

Działalność ta nie prowadzi do wytwarzania, wprowadzania do obrotu lub stosowania:

- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załącznikach I lub II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady²⁷ (UE)2019/1021, z wyjątkiem substancji obecnych jako niezamierzone śladowe zanieczyszczenia;*
- rtęci i związków rtęci, ich mieszanin i produktów z dodatkiem rtęci zgodnie z definicją określoną w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/852²⁸;*
- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załącznikach I lub II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady²⁹ (WE)1005/2009;*
- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załączniku II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady³⁰ 2011/65/UE, z wyjątkiem substancji, w których zapewniono pełne przestrzeganie art. 4 ust. 1 tej dyrektywy;*
- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załączniku XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady³¹, z wyjątkiem przypadków, gdy w pełni spełnione są warunki określone w tym załączniku;*

²⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1021 z dnia 20 czerwca 2019 r. dotyczące trwałych zanieczyszczeń organicznych (Dz.U. L 169 z 25.6.2019, s. 45).

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/852 z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie rtęci oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1102/2008 (Dz.U. L 137 z 24.5.2017, s. 1).

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1005/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową (Dz.U. L 286 z 31.10.2009, s. 1).

³⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/65/UE z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. (Dz.U. L 174 z 1.7.2011, s. 88).

³¹ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG)

- f) substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach,, spełniających kryteria określone w art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 i zidentyfikowanych zgodnie z art. 59 ust. 1 tego rozporządzenia, z wyjątkiem przypadków, gdy udowodniono, że ich stosowanie jest niezbędne dla społeczeństwa;
- g) innych substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, które spełniają kryteria określone w art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006, z wyjątkiem przypadków, gdy udowodniono, że ich stosowanie jest niezbędne dla społeczeństwa.

W przypadku zgodności z wymaganiami ujętymi w punktach e), f) i g) należy zauważyć, że już w oparciu o obecnie istniejące przepisy dot. wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych, zgodność z rozporządzeniem REACH (rozporządzenie nr 1907/2006) musi zostać zagwarantowana przez producentów umieszczających na rynku swoje wyroby budowlane.

Elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie, z którymi mieszkańcy mogą mieć kontakt³², emitują mniej niż 0,06 mg formaldehydu na m³ materiału lub elementu na podstawie badania zgodnie z warunkami określonymi w załączniku XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 oraz mniej niż 0,001 mg innych rakotwórczych lotnych związków organicznych kategorii 1A i 1B na m³ materiału lub elementu, co należy ustalić w ramach badań przeprowadzonych zgodnie z normą CEN/EN 16516³³ i ISO 16000-3:2011³⁴ lub innymi równoważnymi znormalizowanymi warunkami badania i metodami oznaczania³⁵.

Zapewnienie aby wybór wyrobów i materiałów budowlanych, z którymi mieszkańcy mogą mieć stały kontakt, posiadają udokumentowaną charakterystykę w zakresie poziomu wymaganej emisji formaldehydu i lotnych związków organicznych (VOC). W przypadku braku stosownej dokumentacji technicznej, należy zalecić wykonanie badań laboratoryjnych, jednostce posiadającej akredytację na wykonywanie badań zgodnie z wytycznymi CEN/EN 16516 i ISO 16000-3:2011 lub innymi równoważnymi znormalizowanymi metodami.

Sformułowanie zawarte w rozporządzeniu dotyczące emisji formaldehydu stało się źródłem wątpliwości dla inwestorów, bowiem wyniki wymienionych badań nie odnoszą się do 1m³ materiału, ale 1m³ powietrza zawartego w komorze badawczej służącej do oznaczenia emisji tej szkodliwej substancji. W oparciu o opublikowane przez Komisję Europejską wyjaśnienia³⁶ przewiduje się, że treść rozporządzenia zostanie w tym zakresie skorygowana przy następnym przeglądzie aktu delegowanego.

Jeżeli nowy budynek jest wznoszony na terenie potencjalnie zanieczyszczonym (teren zdegradowany), taki teren poddano badaniu pod kątem potencjalnych zanieczyszczeń, na przykład z wykorzystaniem normy ISO 18400³⁷. (dotyczy budowy nowych budynków)

W przypadku inwestycji planowanych na terenach potencjalnie zanieczyszczonych, wymagane jest przedstawienie wyników badań laboratoryjnych gruntów. W polskich przepisach o badaniach takich

nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE. (Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 1).

³² Dotyczy farb i lakierów, paneli sufitu, pokryć podłogowych, w tym powiązanych spoiw, szczeliw, izolacji wewnętrznej i zewnętrznej obróbki powierzchni, w tym obróbki zapobiegającej wilgoci i pleśni.

³³ CEN/TS 16516: 2013, „Wyroby budowlane – Ocena uwalniania substancji niebezpiecznych – Określenie emisji do wnętrza budynku”.

³⁴ ISO 16000-3:2011, „Powietrze wewnątrz – Część 3: Oznaczanie formaldehydu i innych związków karbonylowych w powietrzu wewnątrz pomieszczeń i w komorze badawczej – Pobieranie próbek metodą aktywną, (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iso.org/standard/51812.html>)

³⁵ Próg emisji rakotwórczych lotnych związków organicznych dotyczy 28-dniowego okresu badania.

³⁶ Draft Commission Notice, pytanie nr 118, 19.12.2022, <https://ec.europa.eu/finance/docs/law/221219-draft-commission-notice-eu-taxonomy-climate.pdf>

³⁷ Seria ISO 18400 „Jakość gleby – Pobieranie próbek”

jest mowa w §3 ust. 1 pkt 10 Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz.U. z 2012 r. poz. 463). Opracowanie dotyczące geotechnicznych warunków są częścią projektu budowlanego (projektu technicznego) sporządzanego przez projektanta.

W przypadku terenu formalnie uznanego za zdegradowany, stosowana jest procedura postępowania opisana w Prawie ochrony środowiska. Ocena oddziaływania na środowisko związana z przyszłym zagospodarowaniem danego obszaru jest częścią procedury zmiany planu zagospodarowania przestrzennego obszaru. Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.), plan miejscowy podlega procedurze oceny oddziaływania na środowisko, której elementem jest wykonanie prognozy oddziaływania na środowisko. Dokumentem wymaganym przy sporządzaniu, poprzedzającym ten plan jest opracowanie ekofizjograficzne. Zakres tego opracowania jest sprecyzowany w ustawie.

Wprowadzono środki służące redukcji emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń w trakcie robót budowlanych lub konserwacyjnych.

Inwestor powinien przygotować **wykaz działań** skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń, występujących wskutek realizacji zaplanowanych robót budowlanych lub prac konserwacyjnych. Działania powinny wpływać na efektywne obniżenie natężenia czynników negatywnych bądź prowadzić do ich całkowitego wyeliminowania, dzięki wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik (BAT). Wdrożenie przewidzianych działań powinno podlegać kontroli zamawiającego lub podmiotu upoważnionego przez zamawiającego.

W przypadku zastosowania dodatkowej izolacji termicznej w istniejących przegrodach zewnętrznych wykwalifikowany specjalista posiadający przeszkolenie z zakresu kontroli zawartości azbestu przeprowadza badanie stanu budynku zgodnie z prawem krajowym. Wszystkie czynności związane z usuwaniem otulin zawierających lub mogących zawierać azbest, łamaniem lub mechanicznym przewiercaniem, przykręcaniem lub usuwaniem izolacyjnych płyt, paneli i innych materiałów zawierających azbest muszą być wykonywane przez odpowiednio przeszkolony personel, z uwzględnieniem kontroli stanu ich zdrowia przed realizacją takich prac oraz w trakcie i po ich realizacji, zgodnie z prawem krajowym. (dotyczy robót polegających na montażu, konserwacji i naprawy sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną)

Inwestor zobligowany jest do posiadania dokumentu zawierającego ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, a wynik tej oceny jest uwzględniany w informacji o wyrobach zawierających azbest (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649, z późn. zm.).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8 poz. 31) wyroby zawierające azbest, przed dokonaniem termomodernizacji należy usunąć. Ewentualnie, wyroby te można zabezpieczyć (a następnie usunąć do końca 2032 r.) poprzez zabudowę przestrzeni, w której znajdują się wyroby zawierające azbest szczelną przegrodą, bez naruszenia samego wyrobu. Zatem wszystkie czynności związane z usuwaniem, zabezpieczaniem (w tym docieplaniem) elementów zawierających azbest będą wykonywane technologiami bez uszkodzenia oraz z właściwym sposobem zabezpieczenia ich powierzchni.

Wymagania dotyczące przeszkolenia i kwalifikacji pracowników wykonujących prace termomodernizacyjne określone są w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. nr 216 poz. 1824) oraz rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie podmiotowych środków dowodowych oraz innych dokumentów lub oświadczeń, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy (Dz.U. z 2020 r. poz. 2415).

Po wykonaniu prac termomodernizacyjnych, zaleca się kontrolę bezpieczeństwa użytkowania budynków, polegającą na badaniach stężenia włókien azbestu w powietrzu wewnętrznym.

6.6. Ochrona bioróżnorodności

Działalność ta jest zgodna z kryteriami określonymi w dodatku D do niniejszego załącznika.

Wspomniany dodatek D (str. 144 rozporządzenia) wskazuje, że należy dopilnować, że *Przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko (OOS) lub procedury kontrolnej³⁸ zgodnie z dyrektywą 2011/92/UE.*

W przypadku gdy przeprowadzono OOS, wdraża się wymagane środki łagodzące i kompensacyjne do celów ochrony środowiska.

W odniesieniu do terenów/działań zlokalizowanych na obszarach wrażliwych pod względem bioróżnorodności lub w ich pobliżu (w tym sieci obszarów chronionych Natura 2000, obiektów światowego dziedzictwa UNESCO i obszarów o zasadniczym znaczeniu dla bioróżnorodności, a także innych obszarów chronionych) w stosownych przypadkach przeprowadzono odpowiednią ocenę, a na podstawie wniosków z tej oceny wprowadzono konieczne środki łagodzące.

Nowego budynku nie wznosi się na żadnym z następujących terenów:

- a) grunty orne i grunty uprawne o średnim lub wysokim poziomie żyzności gleby i podziemnej bioróżnorodności, o czym mowa w unijnym badaniu LUCAS;***
- b) teren niezagospodarowany o uznanej wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności oraz teren służący za siedlisko gatunków zagrożonych (fauny i flory) wymienionych w Europejskiej czerwonej księdze³⁹ lub czerwonej księdze IUCN⁴⁰;***
- c) teren odpowiadający definicji lasu określonej w prawie krajowym i stosowanej w krajowym bilansie emisji gazów cieplarnianych lub, jeżeli nie jest ona dostępna, odpowiadający definicji lasu ustanowionej przez FAO⁴¹.***

Dokumentem potwierdzającym spełnienie tego wymagania będzie przedstawienie przez inwestora dokumentu wydanego przez właściwy urząd gminy lub miasta, poświadczającego, że teren przewidziany pod inwestycję nie nosi znamion żadnego z wymienionych terenów.

W związku z wątpliwościami dotyczącymi możliwości wykorzystania badania LUCAS na potrzeby prowadzenia inwestycji, strona polska wystąpiła do Komisji Europejskiej z pytaniem dotyczącej tej

³⁸ Procedura, w ramach której właściwy organ określa, czy projekty wymienione w załączniku II do dyrektywy 2011/92/UE mają zostać poddane ocenie oddziaływania na środowisko (o której mowa w art. 4 ust. 2 tej dyrektywy).

³⁹ IUCN, Europejska czerwona księga gatunków zagrożonych (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/biodiversity-conservation/european-red-list-threatened-species>)

⁴⁰ IUCN, Czerwona księga gatunków zagrożonych IUNC (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iucnredlist.org>)

⁴¹ Obszar obejmujący więcej niż 0,5 hektara z drzewami o wysokości powyżej pięciu metrów i o zwarciu drzewostanu powyżej 10 %, lub drzewami, które będą mogły osiągnąć te progi in situ. Z definicji tej wyklucza się grunty przeznaczone głównie do użytku rolnego lub miejskiego; FAO, „Ocena światowych zasobów leśnych z 2020 r. Terminy i definicje” (wersja z dnia 4.6.2021: <http://www.fao.org/3/i8661en/i8661en.pdf>)

kwestii. Komisja zgodziła się, by wymaganie uznać za spełnione, gdy inwestor potwierdzi, że grunty, na których realizowana jest inwestycja należą do V i VI klasy gruntów ornych (grunty słabe i najłabsze) zgodnie klasyfikacją zawartą w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2021 r. poz. 1990, z późn. zm.)⁴².

⁴² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w sprawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów (Dz.U. poz. 1246)

7. Ujęcie w podziale na etapy procesu inwestycyjnego

BUDOWA NOWYCH BUDYNKÓW	
Przygotowanie inwestycji	<ul style="list-style-type: none"> – Wyniki badań gruntów lub informacja o wynikach badań ekofizjograficznych sporządzonych na potrzeby planu miejscowego obejmującego docelową działkę – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu – Jeśli wymagane w oparciu o przepisy krajowe: ocena oddziaływania na środowisko lub analiza ryzyka degradacji środowiska związana z utrzymaniem jakości wody – Dokument wydawany przez urząd gminy lub miasta, poświadczający, że grunt spełnia wymagania z zakresu ochrony bioróżnorodności
Projektowanie	<ul style="list-style-type: none"> – Charakterystyka energetyczna budynku (w projekcie) – Jakościowe i ilościowe zestawienie materiałowe – Analiza dotycząca wpisywania się w gospodarkę o obiegu zamkniętym (możliwości w zakresie demontażu obiektu lub dostosowania budynków zgodnie z ISO 20887) – Przedmiar robót z podziałem na rodzaje wyrobów, ich ilości i masę
Prowadzenie robót	<ul style="list-style-type: none"> – Audyt przedzbiórkowy – Wykaz odpadów i Plan segregacji odpadów – Wykaz działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń – Deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie wymaganych właściwości przez wyroby budowlane (dla wyrobów związanych z wodą lub zawierających substancje niebezpieczne)
Oddanie do użytkowania	<ul style="list-style-type: none"> – Świadectwo charakterystyki energetycznej – Raport z badania szczelności budynku (dla budynków o powierzchni powyżej 5000m²) – Raport z badania termowizyjnego (dla budynków o powierzchni powyżej 5000m²) – opracowanie wskazujące na przeprowadzenie oceny śladu węglowego budynku w pełnym cyklu życia (dla budynków o powierzchni powyżej 5000m²)
RENOWACJA ISTNIEJĄCYCH BUDYNKÓW	
Przygotowanie inwestycji	<ul style="list-style-type: none"> – Audyt remontowy – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu
Projektowanie	<ul style="list-style-type: none"> – Analiza dotycząca wpisywania się w gospodarkę o obiegu zamkniętym (możliwości w zakresie demontażu obiektu lub dostosowania budynków zgodnie z ISO 20887)
Prowadzenie robót	<ul style="list-style-type: none"> – Audyt przedzbiórkowy – Wykaz odpadów i Plan segregacji odpadów – Wykaz działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń – Deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie wymaganych właściwości przez wyroby budowlane (dla wyrobów związanych z wodą lub zawierających substancje niebezpieczne)
Zakończenie robót	<ul style="list-style-type: none"> – Świadectwo charakterystyki energetycznej
MONTAŻ, KONSERWACJA I NAPRAWA SPRZĘTU ZWIĘKSZAJĄCEGO EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNĄ	
Przygotowanie inwestycji	<ul style="list-style-type: none"> – Audyt energetyczny – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu
Prowadzenie robót	<ul style="list-style-type: none"> – Deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie wymaganych właściwości przez wyroby budowlane – Dokumentacja wykazująca zgodność z procedurami związanymi z pracami przy wyrobach zawierających azbest
Zakończenie robót	<ul style="list-style-type: none"> – Świadectwo charakterystyki energetycznej
MONTAŻ, KONSERWACJA I NAPRAWA SYSTEMÓW TECHNOLOGII ENERGII ODNAWIALNEJ	
Przygotowanie inwestycji	<ul style="list-style-type: none"> – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu

8. Wykaz najważniejszych przepisów

Przepisy UE:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:32020R0852>.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241>.
3. Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2139>.

Przepisy krajowe:

1. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków,
2. Ustawa z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa,
3. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (Dz.U. z 2021 r. poz. 497),
4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1225),
5. Rozporządzenie Ministra Rozwoju 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1679).